

मित्रावरुण प्रयोग २

material & P.

हा रदु गुरुभ्यो नमः तत्रावस्था प्रयोगः ॥ अग्निष्टोम उक्त
 स्मि करिष्यामीत्युक्त्वा । अनाधृष्टमस्यनाधृष्टं दाननामा
 जो अभिज्ञास्तिपाः । अनाग्निज्ञास्तिजस्य सत्यमुपलोपयन्ती
 माधाः । तानूनमन्त्रिमृदाति । स्पृष्ट्वोदकं । अर्चुर्दुर्दुर्
 देवसो मा ध्यायितामिन्नायेकघनविद उनातुभ्यमिन्द्रः या
 यतामावामिन्द्राय प्यायस्वाप्याययास्मात्सरवीत्स न्याने
 धया स्वस्ति ते देवसो मनुत्यामुदुचमशीत्या । नेह्वन्ते ।
 प्रस्तरे पाणिनिधायोत्तारं दक्षिणं सव्यं नीचः । राजान
 माध्याययन्ति । स्पृष्ट्वोदकं । राक्षो राय दाष्टा वामानि प्र
 षेन्नगाय । सतमृतवादिभ्यो नमो दिवे नमः पृथिव्ये । नि
 ह्वं कुर्यात् । स्पृष्ट्वोदकं । होता प्रज्ञानस्तौ र्येन प्रपञ्चस्ते

ल्युक्ते चात्मा लोकरावन्तरेणागत्य । मित्रावरुणयोस्त्वा ॥ ६ ॥
 प्रशास्त्रोः प्रशिषा प्रतिगृह्णाम्यवक्रो विधुरो ब्रूयात् ॥ प्रत्यङ्मुखो
 दक्षिणोत्तराभ्यां पाणिभ्यां दण्डं प्रतिगृह्य उत्तरेण हस्तोत्तर-
 मतिव्रजन्दक्षिणेन दण्डं हरेन्न चानेन संस्पृशेदात्मानं वा-
 न्यं वा प्रेषवचनादन्यान्यपि यज्ञां गान्युपयुक्तानि न विहारे-
 ण व्यवयेयादक्षिणतो होतृसदनान्प्रहोवस्थाय । समिद्धाः
 प्रव्येत्युक्ते वेद्यां दण्डमवस्थप्य ब्रूयात् ॥ होता यक्षदग्निं समि-
 धा सुषमिधा समिद्धं नाभ्या पृथिव्याः संग्रथे वा मस्यावधीमि-
 व द्रुक्स्पदे वेत्ताज्यस्य होत र्यज ॥ होता यक्षन्नब्रून्नपातमादि-
 ते रग्निं भुवनस्य गोपां । मध्वान् देवा देवेभ्यो देवयानान्
 यो अनक्तु वेत्ताज्यस्य होत र्यज ॥ होता यक्षन्नराशंसं नृ-
 रात्तं नृः प्रणेतं गोत्रे विपावां त्वया द्विरैः शक्ती वानचैः प्रथम-
 गोत्रावा हिरण्ये इन्द्रो वेत्ताज्यस्य होत र्यज ॥ होता यक्षदग्निं
 मित्र इक्षितो देवो देवा आवक्षन्तो हव्यवा कर्मरः । उपे मां यज्ञ
 उपे मां देवो देव इति सवतु वेत्ताज्यस्य होत र्यज ॥ होता यक्ष

बहिः सुष्टरीमोर्णमिदा अस्मिन्यज्ञे विचमनप्रवर्तां स्वा-
 सस्थं देवेभ्यः। एतेन दद्यवस्यवो रुद्रा आदित्याः स्वदंतु प्रिय
 मिंद्रस्यास्तु वेत्तज्यस्य होतयज ॥ १३ ॥ होता यज्ञ दुर्वाः कव-
 व्यो कोषधावनी रुद्रा ताभ्रे जिहतां विचक्षोभिः इत्यंतां। सुप्रा-
 यणा अस्मिन्यज्ञे विचयंतामृतावधो व्यंत्वा ज्यस्य होतयज ॥ १४ ॥
 होता यज्ञ दुर्वासा नक्ता बृहती सुपेक्षासा नृः पतिव्यो योनिं
 कृष्णाने। संस्मयमाने इंद्रेण देवैरेदं बहिः सीदतां वीतामा-
 ज्यस्य होतयज ॥ १५ ॥ होता यज्ञ दैव्या होता रा मंद्रा योतारा कवी
 प्रचेतसा ॥ स्विष्टमह्या न्यः करदिषा स्वस्तिगर्तमन्य ऊर्जांस
 तवसेमं यज्ञं दिवि देवेषु वृत्तां वीतामाज्यस्य होतयज ॥ १६ ॥ होता

यत्तन्नि सौ देवीरयस्मा^{सा} ^समा अच्छिद्रमद्येदमपस्तनतां। देव-
 यो देवी देवमपो व्यंताज्यस्य होतयज ॥ १५ ॥ होतौ यक्षान्वाहार-
 मचिष्टमपाकं वेतोधां विशवसं यशोधां। पूरुक्कयमकामकृद्दीनं
 सुपोषः पोषैः स्यात्सुवीरो वीरैर्वैताज्यस्य होतयज ॥ १६ ॥ हो-
 ता यक्षद्वनस्पतिमुपावस्तक्षद्वियो जोष्टारं शशमं नरः। स्वदा-
 त्स्वधितिस्तुथाद्य देवो देवेभ्यो हव्यवाद्देव्याज्यस्य होत
 यज ॥ १७ ॥ पर्यवृत्तये क्रियमाणाया नुब्रूहीत्युक्ते। अग्निहोता-
 नो अश्वरेवाजी सन्पारेणीयते। देवो देवेषु यज्ञियो ३ त्रिभ्योः
 परित्रिविष्टयध्वं यान्यग्नी रथीरिव। आदेवेषु प्रयो दधोः
 पारे वाजयतिः कविरग्निहव्यान्यक्रमीत्। दधद्रनाग्नि दाह
 यो ३ त्रिः दाहदुष्को ३ ॥ उपप्रेष्य होतहव्या देवेभ्य इत्युक्ते
 अजैदाग्नि रस न द्वाज न्नि देवो देवेभ्यो हव्यवाद् प्राजोभि
 हिन्वा नो धेनाभिः कल्पमानो यज्ञस्या कुप्रतिवन्नुपप्रेष्य होत
 हव्या देवेभ्यः। दग्निनरो यदत्र नृकृतं कण्वथास्मास्तु तद्यदुक्ते

नमो न्यत्र तत्। अंतं वै दि दग्दं निदध्यात्। दक्षिणावृदावर्तते। अ
 थ नृगा^{वा}पिने निरस्त्रो यवे शने कृत्वा स्तोके ज्यो दुब्रहीत्यक्ते
 दग्दं गृहीचोत्थाय जुषस्व सप्रयस्तमं वचो देवस्य रस्तमं
 हव्या जुह्वान आकृतो दग्दः। आकृतो दग्दः मिमं तो यज्ञममृते वृ
 धे हीमा हव्या जातवेदो जषस्व। स्तोका नाम गते मेदस्यो
 घृतस्य होतः प्राशान प्रथमो विषड्यो दग्दुतवर्तः पावकते
 स्तोकाश्चोतंति मेदसः। स्वधर्मं देववीतये श्रेष्ठं नो धेहि
 वार्यो दग्दुभ्यं स्तोका घृतश्चुतो गते विप्राय संत्य। स पि श्रेष्ठः
 त्वमिदयस्य यज्ञस्य प्राविता भवो दग्दुभ्यं श्रोतं त्य धि गो
 शचीव स्तोकासो अगते मेदस्यो घृतस्य। कविशस्तो बृहता
 भानुना गा हव्या जुषस्व मेदिरो दग्दो मिमं तो यज्ञममृते मेद उ-

इति प्रते वयं यदा गृहे । इति तंति ते वसो स्तोका अपि त्वचि प्ररितं
 दक्षो विहोत्र निः । स्वाहा कृतीभ्यः प्रेष्यत्युक्ते । होता यक्षदग्निस्वा-
 होज्यस्य स्वाहा मेदसः स्वाहा स्तोकाणां स्वाहा स्वाहा कृतीनां स्वा-
 हा हव्यसूक्तीनां । स्वाहा देवा आज्यपाजुषूणा अग्न आज्यस्य
 व्यंतु होत र्यज । अग्नय आज्यस्यानुब्रूहीत्युक्ते । आज्यत्राग-
 योः पुरोनुवाक्या । अग्निर्वृजा निजं धनं हविणस्युर्वियन्य-
 या । समिद्धः शुक्र आहुतां प्रेष्य होता यक्षदग्निमाज्यस्य
 जुषतां हविर्होत र्यज । सोमायाज्यस्यानुब्रूहीत्युक्ते । तं सो-
 मासि सत्यतिस्त्वं राजा त वृत हा । तं भद्रो असिक्तां इहो-
 नायक्ष सोममाज्यस्य जुषतां हविर्होत र्यज । वयायागो अ-
 ग्नीषोमा विमं सुमे इष्टुतं वृषणा हुवं । प्रतिसूक्ताभि हव्यं तं भ-
 वतं दांश्च मेयो र वयायाः पुरोनुवाक्या । होता यक्षदग्नीषो-
 मो ष्ठागस्य वयाया मेदसो जुषतां हविर्होत र्यज । निरुदपशु-

बंधइने तदा द्रोणं गतवयायागे । आवृत्तहृणा वृत्तहृतिः इत्ये
 विद्रया तं तमो निरुद्धे अर्वाकु । युवं राधा निरुक्ते विद्रिद्राग्ने
 अस्मे भवतमुत्तमेभ्यो इहोता यक्ष द्विद्राग्नी धागस्य वयाया
 मेदसो जुषेतां हविर्हेतिर्यज । आश्वितवयायागे । आपश्चा-
 तान्नासत्या पुरस्तादाग्निनायातमधरादुदक्तात् । आविष्वाः
 पांचजन्येनरा^गयूयं पातस्वस्ति मिः सदानो^इ । होतायक्षद-
 श्विनो धागस्य वयायामेदसो जुषेतां हविर्हेतिर्यज । मिधाय
 दण्डं चावांके मार्जयंते । इदमापः प्रकृतयत्किंपदुरितं माये ।
 यद्वाहमभिद्रुद्राहं यद्वा शेव उता नृतं । सुमित्र्या न आप
 आवधयः संतु दुर्मित्र्यास्तस्मै संतु यास्मान्द्वेष्टियं च वयं
 द्विषाः । तीर्थेन निष्क्रम्य । अग्नीषोमाभ्यां पुरोडाशस्यानुब्रूही
 लुक्ते पुनस्तीर्थेन प्रपद्य अग्नीषोमा यो अद्रवा मिदं वयः सपयति ।

नस्मैध्वं सुवीर्यं गवां पौवं स्वर्ग्यो र होता यक्षदग्नीषोमो पुरोडा-
 शस्य जुषेतां हविर्होतयज ॥ आनरं शिशतं वज्रबाहू अस्मो इंद्राधी
 अ वतं ~~सुवी~~ इतीतिः । इमे नुते वरमयः सूर्यस्य येनिः सपिचं पि-
 रोम आस्यो र होता यक्षदिन्द्राग्नी पुरोडाशस्य जुषेतां हविर्होतयज ।
 आगोमता न सत्या रयेता स्वावता पुंरु इन्द्रेण यतां । अभिवां
 विश्वानियुतः सयंते स्पृहिया शिवा तन्वा इन्द्राग्नी र होता यक्ष द
 ग्नीषो पुरोडाशस्य जुषेतां हविर्होतयज । स्विष्टकृतः इत्तामगे
 पुरुदं सं सानिगोः रा इवन्नमं हवनाय साध । स्यान्नः स्रुनुस्तनयो
 विजावाग्ने साते सुमति र्भूतस्मो । स्विष्टकृतः पुरो नुवाकया
 होता यक्षदग्नि पुरोडाशस्य जुषेतां हविर्होतयज । मनोताये
 हविषो वदीयमानस्यानुब्रूहीत्युक्ते । त्वं ह्यग्ने प्रथमो मनोता
 स्याधियो अग्नो वसा होता । तंसी वृषन्नकृणा दुष्टरी-
 नु सहो विश्वस्मै सहस्ये सहस्यो र त्रिः । ध्यो र मद्या होता

CSU-Sringeri Campus Rare Book and Manuscript Collection, Sringeri

परिवेदा नमोभि रिरहेत्सवामाद धौ ते चो तो इ मस्मा उते महिम
ह वि धेम म नमो नैरुते स मि धोत हव्यैः । के वेदी सूतो सहस्रो
गीर्भिकवथैराते भद्रायां सुमतौ यतमो इ मायस्त तं य रोदसी
मिमे विनासा इतवोरेच इतवस्यस्त कनः । बृहद्भिर्विजैः स्थ
विरभिरसौ देव द्विरुते वितरं विनाहो इतवदसो सवामेधे-
ह्यस्मे भूरितो मायतनयाय पशवः । पूर्वीरियो बृहती वारे
अथा अस्मे भद्रासौ इतवस्या नि संतो इ पुरुष्यते पुनधा
वायावसूति राजन्वसुताते अश्यां । पुरुणि हिचे पुनवारसं-
त्यते वसु विधते राजनिचै इति त्रिः ॥ अगतीषोमाभ्यां छाग-
स्य हविषो तु ब्रूहीत्युक्ते । अगतीषोमा य आहुतिं यो वां दाशा-
द्विविष्टुतिं । स प्रजया सुवीर्यं विश्वमायुर्ब्रूतवो इ होता यक्ष
दगतीषोमौ छागस्य हविष आत्तामद्य मध्यतो मंद उद्धृतं

पुरा द्वेषो भ्यः पुरा पौक वे त्याग्य नः । धस्ता नूनं धासे अ-
 जाणां ववस्य प्रथमानां सुमत्क्षराणां दातृ रुद्रियाणाम विवेका-
 न्नामां पीको पवसना नां पार्श्वतः श्रौणितः इति तामत उत्थादतो
 गादंगादवन्ता नां करत दावाठनीषो मो जुषेतां हुविहोतयजि ॥
 रांद्रावृह विवि । उभावा मिद्राठनी आहुवद्व्या उभावा धास्यः म-
 हमादयद्यै । उभावा ता रा विषां द्यीणां मुभावा जस्य सातये हु-
 वे वां इ होता वक्ष दिंद्राठनी छागस्य हुविष आत्ता मर्द्यं करत दा-
 वेन्द्राठनी जुषेतां हुविहोतयजि । आइविनस्य । आतो वेवे भिरुप-
 यातम वा कसजो वासा नासत्या व येन जुवेको हितः सरका पित्या-
 मि समातो बंधुनु ततस्य कितां इ हातां वक्ष दखिनी छागस्य हुवि-
 ष आत्ता मर्द्यं करत दावा विनी जुषेतां हुविहोतयजि वनस्य

येन ब्रह्म हीन्युक्ते । देवेभ्यो वनस्पते हवीं वि हिरण्यपा^रत्रिवि
 स्ते अर्च्ये । प्रदक्षिणिद्रशमया नियुय क्रतस्य वक्षि पाथिमी राजेष्टीं इ
 होतायक्ष द्रवस्पतिमग्निं हि^{वि} वृत्तमयार मिष्टयारशमयाधित ।
 यत्राग्नेराज्यस्य हवीषः प्रिया धामाग्नि यत्र सोमस्याज्यस्य हवीषः प्रिया-
 धामाग्नि यत्रागीषोमयो रूष्ठागस्य हवीषः प्रिया धामाग्नि यत्रैन्द्राग्नो रूष्ठा-
 गस्य हवीषः प्रिया धामाग्नि यत्राश्विनो रूष्ठागस्य हवीषः प्रिया धामाग्नि
 यत्र वरुणस्य हवीषः प्रिया धामाग्नि पाथिनी सुत्र देवता नान्यपा^रत्रिवि धामाग्नि
 यत्राग्नेहोतुः प्रिया धामाग्नि यत्र तान् प्रस्तुत्येवा^पस्तुत्येवा पावस्त्रक्ष
 द्रभीयस्य इव कृत्वीकृत देवं देवो वनस्पतिर्जुषतां हवीहेति र्यज ॥
 सोमं द्रावतयागे आग्निं नयागे च अग्नीषो^रपदस्थाने इन्द्राग्नी
 रूष्ठागस्येति विशेषः । अत्राश्विश्च कृत्वा चितः । पिप्रीहि देवां उदा-
 ना यविष्ठ विद्वां क्रतूँ क्रिनुपते यजेह । यैधेया क्रतुविभस्ते-
 शिवग्नेत्वं होतृणां मया यजिष्ठो र होता यक्ष दग्नीं सिष्टकृत

मया कृति रते राज्ञ्यस्य हविषः प्रिया धामान्यया दुर्नी मस्या-
 न्यस्य हविषः प्रिया धामान्यया कृतीषो मयोद्धागस्य हविषः
 प्रिया धामान्यया लिङ्गागस्य हविषः प्रिया धामा-
 न्यया कृतीषो रद्धागस्य हविषः प्रिया धामान्यया दुर्नस्यतेः
 प्रिया धामान्यया दुर्वाग मान्यपानां प्रिया धामान्यया ददते
 हविषः प्रिया धामान्यया महुमानमयनातामेज्या इषः
 कृते तु सौ अद्यवा जातवेदा जुषतां हविर्हवितिर्यज अत्रापि
 अकृतीषोमीय वदस्थाने विदोषः अत्र भक्षणं देवेभ्यः प्रेष्ये
 लुक्ते वाकादशानुयाजाः देवं बर्हिः सुदेवं देवैस्यात्सुवीरं
 वीरं वस्तो वृज्येतात्फोः प्रभ्रियेतात्यन्यान्नाया बर्हिष्मतो

मदेम वसु वने वसुधेयस्य वेतुयत ॥ १ ॥ देवी द्वानः स्याते
विद्वीर्यामच्छि धिवाधुवा देव हूतो वत्स ई मे नास्तकण आमि-
मीयाकुमारो वा^क वनजातो मैना अर्वा वेणु ककाटः वृणव-
सुवने वसुधेयस्य वं तु यज ॥ १५ ॥ देवी उवासानका डा कि-
न्यज्ञ प्रयत्यहेतामपि नूनं देवी विशः प्रायासिष्टं सुघीते
सुधिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज ॥ २५ ॥ देवी जोष्टी व-
सुधिते ययो नन्या धा द्वेषां सि धूयवदान्या वक्ष द्वसुवीर्या
जि यजमानाय वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज ॥ ४५ ॥ देवी ऊ-
मां हुती इयमूर्जमन्या वक्षन्स विधेः स पीतिमन्या नवने
न पूर्वं दयमानास्याम पुत्राणेन नवंतामूर्जमूर्जि हुती ऊ-
मैयमाने अधातां वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज ॥ ३५ ॥ देवा
दैव्या होता न पोताना ने क्षाराहृता धशंसावा न वक्षन्सु वसुव-
ने वसुधेयस्य वीतां यज ॥ ६५ ॥ देवी क्ति सस्ति स्रो देवी वि-

CSU-Springer Campus Rare Book and Manuscript Collection, Springer

तिरन्तवत् । अग्नय आग्ने न सोमायाज्ये नाग्नीषो माभ्यामिन्त्राग्नि
 भ्यामग्निभ्यां छागैर्वयं स्तान्मे दत्तः । प्रतिपद्यताग्नीषोषुर्वी
 तृधा तर्हि पुरोक्ता रौत्वा मद्य क्रष आर्वयन्मयीणां न पादवृणीता-
 यं यजमानो बहुभ्यः आसंगद्येभ्यः । तेषामे देवेषु वसुवर्ग्य-
 य भ्यत इति ताया देवा देवदानान्यदुस्तान्यस्मा अत्र शा-
 स्वाच सुवस्वे वितरन् होतरसि नद्रवाच्याय प्रे वितो मानुषः
 सूक्तवाकाय सूक्ताब्रूहि । ईदृद्राग्निभ्यामग्निभ्यां छागैर्वी
 विशेषः । दग्धं प्रेषांते प्रशतं निदध्यात् । अत्र सोमस्य
 अपररात्रे होत्रा सह संधाने आचमते कृत्वा विहारं प्रविश्य
 सपणिकाले स्थान्यां स्तुवेण विष्णुदुमो जुहोति । द्रुप्सरचं
 त्वंदं प्रथमां अनु धूमिमं च योनिमनुयस्य पूर्वः । समानं
 योनिमनु संचरंतं द्रुप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्रा स्वाहा । विष्णु

दृश्य इदं । यस्ते द्रव्यं रक्तं दत्ति यस्ते अशुद्धं हृद्युतो धिषणा-
 या उपर-थात् । अध्वर्योर्वै परिवार्यः पवित्रां चेतु जुहोमि मन-
 सा वषट्कृतं स्वाहा । विष्णु दृश्य इदं । ततः स्तोत्राया यविशति ।
 ज्यउद्गातारमग्निमुखः । ब्रह्मन्स्तोष्यामः प्रशास्तरथेत्युक्ते ।
 निरसनाय वेश्मन् कृत्वा । स्तुतदेवं सवित्रा प्रत्युता-
 कृतं च सत्यं च वदत । आयुष्मन्त्युचौ मा गता तन्नूनं वा
 साम्नः । ओमिति जपित्वा । स्तुध्वं प्रवृते प्रवृता हृती जुहुया-
 त । जुष्टौ वाचे भूयास्यं जुष्टौ वाजस्पतये देविकां यद्वा-
 यो मधुमत्तमं तस्मै न्माधाः सरस्वत्यै वाचे स्वाहा । पुन-
 रादाय पंचविंशतिं स्वाहा वाचे स्वाहा वाचस्पतये
 स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा सरस्वते महोभ्यः समहोभ्य
 स्वाहा । सवनीयपदौ पुर्ववत्प्रयान्ति । अथ सोमस्य
 आज्यमोग्रै अग्निर्विन्ताणि - हुतां इहोतायक्षदग्नि-यज-

त्वं सोमानि - कृतो र होता यक्षत्सोमं - यज। वपायागकाले
 अग्नेनयसुवचा - विधेमो र होता यक्षदाग्निं छागस्य वपाया-
 मेवसो जुषेतां हविर्होति यजि। अत्र मार्जनं पूर्ववत्। अथाध्वमु
 पशु उपतिष्ठते। आदित्यमग्रे। अध्वना मध्वपते मेष्टः स्व-
 न्त्यस्याध्वनः प्राव मदीय। यूया दित्याहवनीय निर्मध्यावन्
 अग्नयः स गन्तुः स गन्तुः अग्नयः स गन्तुः स गन्तुः स गन्तुः-
 ण नाम्ना। प्रातर्माग्नयः पिष्टतमाग्नयो भूमौ वो अस्तु
 मामा हिंसिष्ट। सव्यावृतः शामित्रो वध्यगो ह्यात्वा लोत्क
 रास्ता वाव। दक्षिणावृत आग्नीध्रीय मध्वावाक्कस्य वा-
 दं दक्षिणं मार्जत्कीयं नवरमिति उत्तरेणाग्नीध्रीयं परिव्र
 ज्य ध्राव्यस्य दोत्रिमृशति। उर्वारिक्षुं नीहि। नरादीमात्रे

मृशति। देवी द्वारो मामा नती च लोक नो लोक कृतो कृतं।
 द्वार्ये स्थणे पूर्वया द्वारा सदः प्रसर्पति। उक्तं नो लोक मनु
 नेषि विद्वान् + बृहता। इत्यृचं वदन्त परे पा होता रंगचा
 स्वधिष्णस्य पश्चात्तिरस्योपविशति। यो अद्य सौम्यो
 वृधो धायुना मुदीरति। विष्णु कु हंमि व धुन्वना व्यस्याः प
 रिपुंथिनं सदैव सुस्पतये नमो जयति स्वती य पुरोक्तो
 प्रातः स्वते। अथैत्रैः पुरोक्ता इव नुनवनं चरति। प्रातः
 प्रातः सावस्ये द्वाय पुरोक्ता शानामनु ब्रूहीत्युक्ते। धाना-
 वंतं करं मिणमयू पवंतं सुविथिनं। इंद्र प्रातः सुव स्वतो र।
 होता यक्षदिंद्रं हरिवां इंद्रो धाना अत्तु पूषणवान् कवंशं सर-
 स्वती गन्धारती वान्परिवाय इंद्रस्यापूपः। मित्रावरुणयोः
 पयस्या प्रातः प्रातः सावस्य पुरोक्ता इंद्रः प्रस्थितां
 गो वेतु हतिर्वज्र। स्थित कृतः। अग्रे जुष स्वतो ह
 लाशं जातवेदः। प्रातः सावधिया वसो र। होता यक्षदा

माशानां जुवतां हविर्होतयजि । वायव इन्द्रवायुभ्यामनुब्रूहीत्यु-
 क्ते । वायवायाहि द इति मे सोमा अरंकृतास्ते वां वाहिभुधी-
 हवो इमिन्द्रवायू इमे सुता उपप्रयो निरागतमिंदको वा
 भुशंति हों इ होता यक्ष द्वायुमगे गामगे या वाणमगे सो
 मस्य पातारं करदेवं वायुरावसागमज्जुषां वेतु पिबतु
 सोमं होतयजि । होतामक्षदिन्द्रवायू अर्हंता हंणाग व्यात्रिर्गो-
 मंताभिर्यंता वीरया इडक्रेया पानयो न्हियुतो गो अग्रभीर-
 उपशास्व पुनस्तास्ता सामिह प्रयाणमास्ति हविर्मौचनं करत
 मावंद्रवायू जुषेतां वीतां पिबतां सोमं होतयजि ॥ मित्रावकणा
 भ्यामनुब्रूहीत्युक्ते । अयं वा मित्रावकणा सुतः सोमश्च तावृधा
 ममेदिह इतुतं हवो इ प्रेषितः होता यक्ष मित्रावकणा न्युक्षता
 निदादसा निचि निषेता निचिरानि चिया साध्ना इचि ज्ञानुवि-
 त्ता नुल्लणेन च भस्मा मृतमृतमिति दीध्यानाक करत मावं मित्रा

कृत्वा जपेतां वीतां पिबतां सोमं होतव्यं । स्वयामनुब्रूहीत्यु-
 क्ते । प्रातयुजां विबोधयामि नावेह गच्छत इत्यस्य सोमस्य पी-
 तयों इ । प्रेषितः होता यज्ञदक्षिणा वासत्या दीद्यग्नी रुद्रवर्त-
 नीन्यंतरेण चक्रेण वा भीदिष ऊर्जावहतं सुवीराः सनु-
 तरेणाव रुषो बाधेद्यां मधुकदायेमं यज्ञं युवाना मिमि-
 क्षतां क्वतं तावास्मिना जुषेतां वीतां पिबतां सोमं होतव्यं ।
 उन्नीयमानेभ्यो नु ब्रूहीत्युक्ते आत्मावहंतं हरयो वृषयं
 सोम पीतये । इन्द्रं च सुवचक्षतां इन्द्रेः सिमं धाता द्यूतकु-
 वो हृदी इहोपवक्षतः । इन्द्रं सुवचतमे वयोदमिंद्रं प्रातर्हो-
 तव्यं इन्द्रं प्रयत्यध्वने । इन्द्रं सोमस्य पीतयो इमुपन्नः सुत-
 माग हि हविर्भिरिंद्रके दिग्भिः । सुते हि वामहो इ सोमं
 न स्तोममागह्युपेदं स्ववन्नं सुतं । गोरो न तु वितः पिबो इ
 मिमे सोमास्य इदं वः सुतासो अघिबहिर्वि । तां इन्द्र

तद्वत् पिबो इमं यते स्तोमो अग्नियो हृदि स गस्तु इतमः अथा
 सोमं स्रुतं पिबो इति स्वमित्सर्वं स्रुतं मिन्द्रो मदाय गच्छति। वृ-
 त्त्वा सोमपीतयोः सोमं नः काममापुण गो विरइवः दातकतो।
 स्तवामवा स्वाध्यां इतिः पाष परिधानीया। अर्धयुगोपाव-
 र्त्तधमित्यक्ते। होतायक्षदिन्द्रं प्रातः प्रातः सावस्यार्ववत्तो-
 गमदा परावत् उरो रंतर्दिक्षादास्वात्मात्मधस्थादिमे अस्मे
 इत्कामधुइयुतः प्रस्थिता इन्द्राय सोमास्तां जुषतां वेतु पिबतु
 सोमं होतयज। प्रस्थितयाज्याये यजामहे मित्रैवयं हवामहे
 वक्रयं सोमपीतये जज्ञाना पूतयक्षसावौषट् सोमास्या
 गतवीह्वो। दिव्यगोजः। होतुरध्वर्यो इत्यो पतुव मिष्ट्या

वागेदो सोमस्य तृतीयं इति मन्त्रेण यज्ञोपवीतं नक्षत्रं
 मुत्तवं ततः समारव्या निमित्तं भक्षणं । चमस्मिन् उपहृत्य ध्वनि-
 त्युक्त्वा सकृत्साव शोषं भक्षयेत् । अपामसोमं मुमृता अभुञ्जा
 चान्म ज्योतिरविं दाम दुवान् । किं नूतन मन्त्रमा न्कृणवदरोतिः
 किमु धुतिरिमृतं मर्त्यस्या इति मुस्वमग्नि मृश्य । दानो भव आ-
 भारीः । इति हृदयमग्निमृदोत् । अद्यायस्व स्यैते पर्यायि-
 इति चमसमाध्यायते । अच्छवावाकप्रवेशान्प्रागेव विस्मिंस्थित
 सचरेण निष्क्रम्याग्नीधीये हुविन् । ~~हविः~~ प्राश्याचम्य प्राप्तं
 प्रक्षुध्य सतुया जैश्चरन्ति । होतायक्ष दिं द्रं होतात्सजूदिव
 आपृग्नेय सतुमा सोमं पिबतु होतायजि । होतायक्ष स्रु-
 तः पोत्रात्सुष्टुतः स्वर्का सतुवा सोमं पिबंतु होतायजि
 होतायक्ष द्वावो वेष्टात्सुष्टुज निमा व्यजैर्दवानां पत्नीभि

स्तुतुनां सोमं पिबतु तेष्टयज ॥ १२ ॥ होता यक्ष दग्धि माग्धी धा दृष्टु-
 नां सोमं पिब त्वग्धी धज ॥ १५ ॥ होता यक्ष दिंद्रो ब्रह्मा ब्राह्मणा-
 दृष्टुना सोमं पिबतु ब्रह्मन्यज ॥ १८ ॥ होता यक्ष मित्रावरुणौ
 प्रदास्ता रो प्रदास्ता दृष्टुना सोमं पिबतां प्रदास्तयज ॥ २५ ॥
 स्वयमेवैष यमुक्तोपविश्य यजति । ये इ यजामहे मित्रा-
 वरुणौ ~~स्ते~~ प्रदास्ता रो प्रदास्ता दृष्टुना सोमं पिबतां वो ॥
 वागेजः । तत उत्थाया होता यक्ष देवं द्रविणोदा होता दृष्टु-
 त्रिः सोमं पिबतु होतायज ॥ २८ ॥ होता यक्ष देवं द्रविणोदां
 पात्रा दृष्टुत्रिः सोमं पिबतु पात्रायज ॥ ३५ ॥ होता यक्ष देवं
 द्रविणोदां नेष्टा दृष्टुत्रिः सोमं पिबतु तेष्टयज ॥ ३८ ॥ होता
 यक्ष देवं द्रविणोदा मया जौत्रा दपा त्रौत्रा दपां नेष्टा दृष्टुनीयं
 पात्रममृक्तममन्यमिंदुपानं देवा द्रविणोदा द्राविणो द्रवसः

स्वयमा यूयाः स्वयमग्निगूयाः स्वयमग्निगूर्तया होत्रः
 यत्तुभिः सोमस्य पिबन् च्छावाके यज १००५ होतायक्षद-
 विना ध्वर्यु आर्ध्वर्यवा दृनुना सोमं पिबता ध्वर्यु यजतं १००
 होतायक्षदग्निं गृहपतिं गार्हपत्यात्सु गृहपतिस्त्वयाग्ने
 यं सुन्वन्यजमानस्यात्सु गृहपतिस्वमेन सुन्वता यजमा-
 नेनाग्निं गृहपतिं गार्हपत्या दृनुना सोमं पिबतु गृह-
 पतयज ॥ १०५ पञ्चमः सर्वं होतृवत् । प्रउगे होत्रा इति प्रज्ञा-
 स्तवेत्युक्ते । प्रातः इति । हिं इभ्रुर्भुविः स्वरो इ इति स्यावे
 मातो मित्रावरुणा धृतैर्गव्यैर्भूतिमुक्षतं । मध्वावरुणां सि-
 सुक्रतो इति । मुक्रतो नानमो वृधामहोदक्षस्य राजघः ।
 दाधिष्ठातिः इति चित्रतो इति गृणाना जमदग्निना योना
 वतस्य सीदतं । पातं सोममृतावधौ इति स्यावे इति

गंतं विशादसौ वरुण मित्रवर्हणा । उपे मंचाकमध्वरो इ विद्वस्य
 हि प्रचेतसा वरुण मित्रराजघः । ईशाना विष्णुतं धियो इ मुप-
 नः सुत्मा गतं वरुण मित्र दाशुवः । अस्य सोमस्य पीतयो इ
 दौ सावो इ प्रको मित्राय गायत वरुणाय विपाणिना । म हि
 भोत्रावृत्तं बृहो इ सम्राजा या घृतयो नी मित्रो इ सोमा वरुण
 इ । देवा देवेषु प्रशस्तो इ तावः इतं पाथिवि स्य महोरायो
 दिव्यस्य । महि क्षत्रं देवेषु इ मृतमृते न संपते धिरं दक्षमा शाते ।
 अ बृहो देवो वर्धते इ वृष्टि द्यावादीन्या प्रेषस्पती दानुमन्याः ।
 बृहंतं गतमाशातो इ प्र मित्रयो वरुणयोः स्तोमोन दानु इव्यः ।
 नमस्वानु विजातयो इ या धारयंत देवाः सुदभादक्ष पीतरा ।
 असुर्याय प्रमहस्यो इ नाना नस्ति पातब्रूया वरुण नं विवृणो ।
 मित्रसा धयतं धियो इ यदहानूर उदितेना गामित्रो अयमा ।
 सुवाति सविता भगो इ सुप्रावीरस्तु सक्षयः प्रनुयामन सुदा

नवः। येन अहोति प्रतो इमुतस्वराजो अदिति रदह्यस्य
 त्रतस्य ये। महो वा जान ईरा तो इ प्रति बां स्मर उदिते मित्रं गृणीषे
 वरुणं। अर्यमणं विश्वा दस्यो इ राया हिरण्ययाम त्रि दिचम वृका-
 य इवसे। इयं विप्रा मेध स्यात यो इ रां स्यावो इ ते स्याम देव देव-
 वरुण ते मित्र स्मरिषिः सृष्ट। इषं स्वश्च धीमिहो इ त्रिः उक्थं वाचि-
 रास्ता जपेत्। यश्च जामह आया तं मित्रावरुणा नुषाणां
 हति नरा पातं सोममृता वृधा कौषट्। सोमस्याग्ने विष्टि वि-
 द्विर्वागो जः। पूर्ववृक्षः। अध्वर्युमपहृय स्वाधमसं द्विर्गक्षयति।
 ततो होत्रादिधमसान् तं तं धमासेनमध्वर्यं नोपहृय द्विर्गक्ष-
 यति। प्रशास्त्रः प्रव्यूहो न्युक्ते नर्पतेति प्रत्याह इति दक्षिणाव-
 तो दक्षिणे नो दुर्वेदो मपरया दाना निष्क्रान्तो नराभिमुखो वि-
 स्पर्पति अग्रेण शालां स्थि वा प्रा द्भुत्वो श्व वा अभनयः स-
 गरा इति सर्वं धिष्यानुयनथाय आचनानि त्यादि सप्तस्पति

मित्यंतं स्वधिष्ये उपविश्य पवमानसर्पिणार्थं विष्णुद्वयः पूर्व्वरु।
 माध्यमे स्वरेण प्रचरति। ^(आयसंबागीत) अहो व पादयानव्यो अस्मान्स्वस्ति विरति
 दुर्गाणि विश्वा। यश्च पृथिवी बहुला नि उर्वी भवा तो काय तनया य
 रायो इ। होता यक्षदग्निं पुरो ला शस्य जुषतां हविर्हतिर्यज।
 स्विष्टकृतः इलामग्ने - त्वस्तां इ। ^(आयसंबागीत) पुरो नुवाक्या
 होता यक्षदग्निं पुरो ला शस्य जुषतां हविर्हतिर्यज माध्यंदिन-
 स्य सवनस्य धानाः - रीदो इ। ^{सुनीय पुरो ला शस्य पुरो नुवा-}
^{हविर्हतिर्यज} कया होताय क्षदग्निं हविर्हतिर्यज। ^{इदं प्रस्थिता जुषाणां वतु होतायज।}
 माध्यंदिने सवते जातवेदः - धीरो इ। होता यक्षदग्निं पुरो ला श
 नां जुषतां हविर्हतिर्यज। उन्नीयमानव्यो नुब्रूहीत्यक्ते। अस्या-
 विदवंगो अजीकमंधो न्यस्मिन्निद्रो जनुषे भुवो च। बोधा
 मानि वा हर्यश्च जेर्बो धानस्तो ममं हसो मदेषां इतिः प्रयांति-
 यज्ञं विचयंति बर्हिः सोममं दो विदये दुधवाच न्युत्रियंते

यशसो गृह्णादा दूर उवदो वृषणो नृपाचो इ त्वमिंद्रसवि-
 वा अपस्कः पारिष्ठिता अहिना इरूपूर्वीः। त्वद्वा वक्त्रे रथो
 मध्येना ~~वृषणो~~ पारिष्ठिता अहिना इरूपूर्वी देजंते विश्वा-
 रुत्रिमाणि भीषो इ भीमो विवेषा युधे निरेषा मपांसि वि-
 श्वानयणि ~~वृषणो~~ विद्वान् इन्द्रः प्रदो जहृषा णो विदूधो
 द्विवज्रहस्तो सहिना जघा नो इ नयात व इन्द्र नृनुबुने नव-
 दना वा विष्ठ वेद्यानिः। स शार्धदयो विष्णुणस्य जंतो मादि इ न दे-
 वा अपि तु कृतं नो इ मंत्रिक त्वेन्द्र अस्थन्मन्त ते विव्यद्वा हि-
 मानं देजांसि। स्वेना हि वृत्रं शवसा जघा न नशानु रंतं विवि-
 द द्युधातो इ देवाश्चित्ते अस्तुर्याय पूर्वन्तु दात्राय ममिरे व्यहांसि।

ईन्द्रो मघानि दयते विवर्हीदं वाजस्य जो हुवंत साते ई की रि धिये
 द्विवा मवसे जुहावे शान मित्र स्यो न गस्य नूरे अ वो बभू-
 ध रात मूते अस्मे अभि क्षतु स्वा वतो वरुतां इत्यवाय-
 न्ना ईद्र विश्वहस्याम नमो वृधा सोम हिनात कत्र वन्व तुस्मा
 तेवसा समीके भीतिमये वरुषां शवांस्यो इत्यनदुद्र-
 त्वयुताया इषेधा स्मना च ये मघवानो जुनंति वस्वी धुते
 जनित्रे अस्तु शक्तिर्युयं वात स्वस्ति निः सदानो इति होता
 हयक्षदिंद्रं माध्यंदिनस्य सवनस्य निष्केवल्यस्य भागा-
 स्यात्तारं वातारं श्रुतां हुवमागं तारमस्याधियो वितावं
 सुन्वतो यजमातस्य वृधं ओ ब्राह्म कुक्षी पृणतां वात्रिधं च
 माघोनं चेमे अस्मे इउक्ता मां धीमः प्रस्थिता इन्द्राय सोमा
 स्तां जुषतां वेतु विवतु सोमं होतयजि ये इयजामहे स ई
 वाहिय म्रजीषी तरुत्रो यः इ प्रवान् वृषभो मरीनां यो गोत्र

तं भद्रं जगद्गो हविषाः स इन्द्रा यित्रां आग्नेतं धिवा जान्वो ।
 सोमस्याग्ने कीहीवो ॥ द्विर्वा गोजः । पूर्ववद्भक्षः । सन्नेषु
 नाराशं सेषु दक्षिणासु नीयमानासु आग्नीध्रीये तिष्ठ
 न्मान्याहुती जुहोति । दद्यानीत्याग्निर्वदति वायुर्वाहुतयेति तत् ।
 हुंतेति चंद्रमाः सत्यमौदित्यः सत्यमौमायस्तत्सत्यमानं वन्द ।
 दिशो यज्ञस्य दक्षिणा दक्षिणानां प्रियो भूयांसं स्वाहा ॥ द-
 क्षिणाभ्य इदं । प्राप्तिहोधि प्राची जुषाणा प्राच्यान्यस्य वेतु
 स्वाहा । दक्षिणाभ्य इदं । नीतासु दक्षिणासु क इदं कस्मा-
 गं ह्मातु दक्षिणामग्निमृशेत् । आग्नीध्रीये हविराच्छिष्टं
 प्रादनाति । यथागतं प्रविश्य इन्द्राय मरुचतेनुष्महीत्युक्ते
 इन्द्रमरुच इह पाहि सोमं यथाहायते अविबः सुतस्य ।
 तव प्रणीती तव शूरशर्मन्ता विवासैति कवयः सुवशोऽ
 ता यक्ष दिदं मरुचंतमिंद्रो मरुचां जुषतां वेतु विवतु

सोमं होतयन् । प्रशास्तेर वेत्युक्ते माध्यंदिनरात्रौ । हिं इ
 भूभुविः स्वरो इमध्वर्यो इषोः सावो इ कयानश्चित्र आशुव-
 दूती सदा वृधः सरवा । कया इचिष्ठया वृ तो इतिः कक्त्वा स-
 त्यो मदानां मंहिष्ठो मत्स दंध सः । दृष्ट्वा चिदां रुजे वसो इ
 मग्नीषुणः सरवीनामविताज वितृणां । शतं भवास्त्युतित्रो इ
 इषोः सावो कया त्वन्न ऊत्या भिप्रमंदसे वृषभ । कया स्तो-
 तृभ्य आत्ररो इ करय वृषास्तु ते सचा मिथुवान्वृषभो वृणात् ।
 वृत्र हा सोम पीतयो इमग्नीषुणा स्तं रयिं मंदसानः स-
 हास्त्रिणं । प्रयंता बोधि दा इषोः इ इषोः सावो कस्त मिद्र-
 चांसु मा मत्येदिध धेति । इन्द्रा इत्ते मय वन्पार्ये दिवि वा-
 जीवाजं विषासतो इ मघोनस्मवृत्र हृत्ये पुषो दयये
 वदति प्रिया वस्तु । तव प्रणीति ह्ये इव स्वरिभि वि श्वातरे म
 दुरितो इ इषोः सावो सद्यो हजानो वृषभः कनीनः । प्रभर्तु

मा वदधसः सुतस्त्वं इत्थं स्यात्तु त्रितिकामं यथाते । दसा
 दिरः प्रथमं सोम्यस्यो हयजायघास्तद ह्यस्य कामे । उंशोः
 पीयूषमपि बो गिरि शो इतं ते मातापरियोषाजतित्री । मह
 पितुर्दम आसि नंद गो र सुवर-थाय मातरमनमैट् । विगम
 मयइयदत्रिसोममूधो इ प्रयावन्नचर हृत्सो अन्यात् । म-
 हादे चक्रे पुरुधमतीको इमुवास्तुरापा कभि ब्रूत्यो जाय
 यथावर्षा तन्वं चक्र माषो इ त्वष्टारमिं द्रो जनुषा निब्रूय । आ
 मुष्या सोममपि बध्यमूषो इ इदं न हवे मम धवानमिं द्रं । अ-
 स्मिन्धरे नृतमं वाजसाते इ इष्ट्वं तं मुवा मूतये समत्सु । घं
 तं वृत्राणि संहितं धना नो इमेका चामिं द्रवज्जिन्नत्रा । विश्वे देवा-
 स्तः सुहवास उमो इमहा मुने रो दस्सी वृद्धमृष्वं । निरेकमि-
 दपाते वृत्रहृत्यो इमना स्तुजं तजिब्रे यो न देवाः । श्रुवः स गार्हिं द्र

सत्ययोगी इमहन्निहिं पारिजातमर्णः । प्रवर्तनीररदो विश्वधे-
 नो इमहन्निहिं वियतमकुह्यं । अबुध्यमानं सुमुपाणमिन्द्रोऽ
 सप्तप्रतिपन्नत आशयानां । अहिं वर्ज्येण विरिणत अयवी इमहो-
 दयच्छ्वं वसा धामबुद्धां । वार्णवातस्तविषीत्रिदिन्द्रोऽ इहृद्वान्यो
 दुशमान ओजः । अवात्रिनत्तकुह्यः पर्वतानो इमन्निप्रददुर्ज-
 नयो नगर्त्री रथा इव प्रययुः साकमद्रयः । अतर्पयो विसृत
 उक्त ऊर्मिनि । तंवृतां आदिगां इंद्र सिंधो इत्वमही भवति विश्व-
 धेनो त्वीति ये वय्याय क्षरंत्यो इमरमयो नमसैजदर्णः । सुतरणो
 अकृणो दिन्द्रसिंधो इ प्रागृवो न नन्वो न वक्वाः । ध्वस्ता अपि न्व
 ध्रुवमिह्रितो इ ध्वान्यजो अपृणक्तृषाणात् । अद्योगिन्द्रः
 स्तर्प्ये दं सुपत्नो इ पूर्वस्वसः शरदश्च गूर्तः । वृत्तं न धन्वा अ
 सृजद्विसिंधो इ परिष्ठिता अतृण छ द्धधानाः । सीरा इंद्रः

नवरात्र्यां शिवस्य पुण्यं तु सर्वदा । नवरात्राद्वात्त आ-
जन्मार्थं रक्ष्यं अस्मिन् दिने दद्यात् । निब्रूदुर्वाच्छित्तमरंतपक
प्रते पूर्वोक्त करणाणि विप्र । आविद्धौ आह विदुषेकरांसोऽयथा य-
था वृष्ट्यानि स्वगूरुतर । अपांसि वा जन्नया विवेक्षां दर्शो सावि-
तृपुत्र ईद्र नृगाणानः । इव जरित्रे नद्यो न पीयो रमका रित ह-
रिवो ब्रह्मन्या । धियास्याम रथ्यः सदा सोऽरिः । उक्थं-
काची द्राय इति शस्त्रापपता येयजामहे उडाळुषुणः सुमना
उवाके सोमस्य सुषुप्तस्य स्वधावः । पा इन्द्र प्रतिष्ठृतस्य मध्वः
समंधसा तमदः पृष्णेता वौ । सोमस्याग्ने वीहीवौ । द्विर्वागे जिह्वा
प्रातः सवनवद्भक्षः । अथ तृतीयं सवनं । आदित्य गृह्ण चवंती ।
आदित्यानामवसानूतनेन राक्षसी महि रारमणारां मेत । अनगा-

अनायास्त्वे अदिति चेत्तदास इमं यज्ञं दधतुः होतृ यमाणां ३। होता
 यक्षदादित्या नम्रियान्नियधाम्नः प्रियव्रतान्महस्वतय रस्यमपती
 पुरोवन्तं विद्वास्याध्यक्षात्स्वादित्यां नवोदधदरसे सुवते यज-
 मानाय करणे वमादित्या जुषतां मर्दतां व्यंतुं पिबंतु सोमं होत-
 र्यज। पूर्ववद्विष्टुष्टुमः। अग्रममोता। वं ह्यग्ने प्रथमो मनो-
 तेति मातृ पूर्ववत्। हविर्यागे। अग्नये छागस्य हविषो नुक्-
 हीत्युक्ते। माहिने अग्ने प्रायु निरजस्रै रत प्रिये सदन आरु-
 इत्स्वान्। माते नयं नरितारं यविष्ट नूनं विदन्माजवं नहुस्वां ३
 होता यक्षदग्निं छागस्य हविष आददद्यमध्यतो मेद उदू-
 तं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेया गृहः। यसं नूनं घासे अजा-
 णां यवस्य प्रथमा वां करदे वाग्निर्जुषतां हविर्होतृयज। देवेभ्यो
 वनस्पतय इति पुरोनुवाक्या। देवेभ्यो वनस्पते - हो ३। होता

यक्ष द्वन्द्वस्पर्ति मन्त्रि हि पिष्ट तमया रभेष्टया रश नया धित। यन्ना-
 ग्नेरा ज्ञस्य हविषः प्रिया धामानि यत्र स्योगस्यान्यस्य हविषः प्रिया
 धामानि यत्राग्नेरुष्णागस्य हविषः प्रिया धामानि यत्र वनस्पतेः प्रिया
 पाद्यांसि यत्र देवानामान्यपानां प्रिया धामानि यत्राग्नेर्होतुः प्रिया
 धामानि तत्रैतं प्रस्तुत्येवो पस्तुत्येवो पावस्त्रं क्षद्रभीत्यांसमि-
 वक्तुमीकरदेवं देवो वनस्पतिर्जुषतां हविर्होतयजि। विप्रीहीति
 स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या। होता यक्षदग्निं। स्विष्टकृतमया
 गिरग्नेरन्यस्य हविषः प्रिया धामान्यया रस्योगस्या
 न्यस्य हविषः प्रिया धामान्याग्नेरुष्णागस्य हविषः प्रिया धा-
 मान्या वनस्पतेः प्रिया पाद्यांस्यया देवानामान्यपानां प्रिया

धामा निरयक्षदवैतैर्होतुः प्रिया धामानियक्षत्स्वं महिमानमायज
 तामेज्या इव कृणोतु सो अध्वराजा तवे दा जुषतां हविर्होतियजि
 अत्रैन्द्रो पुरोकाशयाच्ये । तृतीये धामाः सवने पुरुषैः पुरोकाश
 माहूतं मामहस्वनः । अमुमेतं वाजवंतं त्वा कवे प्रयस्वंत उयरी-
 क्षेमधीति ३ । होता यक्षदिन्द्रं इरिषां इन्द्रो धामा अत्त
 पृषण्वान्करं न सरस्वती वान्भारती वान्पदिवाप इन्द्रस्यापृषः ।
 तृतीयस्य सवनस्य पुरोकाशां इन्द्रं प्रास्थितां जुषाणो वेतुहो
 तयजि । सिष्टकृतः । अग्रे तृतीये सवने हि कामिषः पुरोकाशां सह-
 सः सूनवाह्वितं । अत्र देवेष्वध्वं विवन्यया धारत्नवंतं ममृतेषु
 जागृवो ३ । सिष्टकृतः पुरो नृवाक्या । होता यक्षदग्निं पुरोकाशा
 नां जुषतां हविर्होतियजि । तृतीयमाने न्यो नृब्रह्महीन्युक्ते । इहो पयस
 शवसो नयातः सौधन्वना क्रमवो मायवूत । अस्मिन्हिवः सवने
 रत्नधेयं गमोत्विद्रं मनुषो मदासो इन्द्रिः मागनृभूणो मिह रत्नधेय

मन्त्रोत्सो मस्य सु वृतस्य पीतिः । सुकृत्या यत्स्वयस्ययाचं च
 कं विनक्त यमसं चतुर्धो इव्यकृणो त यमसं चतुर्धा सरवे विदि
 धेत्य ब्रवीत । अथैतवाजा अमृतस्य पंथां गणं देवानामृभवः सु
 हस्तो इति मयास्व चामस दाष आस यं कायेन चतुरो विनक्त ।
 आत्रा सुनुध्वं सवतं मदाय पातः स्रगवो मधुनः सोमस्यो इ
 शच्या कर्तव्येता युगता शच्या कर्तव्यमसं देवपानं । शच्याहरी-
 धनुत रावतष्टं द्रवाहा स्रगवो वाजरत्नो इ योवः सुतो त्यजिषि-
 वे अहो तीव्रं वाजासः सवतं मदाय । तस्मै वायि मृभवः सर्ववि-
 मात क्षत वृषणो मंदसानो इ प्रातः सुतमपिबो हय इव माधुं
 दिनं सवतं केवलं ते । समृजु मिः पिबस्वरत्नधेभिः सरवीं यी
 इह चतुर्वे सुकृत्यां इये देवासा अत्रवता सुकृत्या इयेना
 इव दधिदिवि निषेद । ते रत्नधात शवसो न पातः सो धन्वता
 अत्रवता मृतासो इयन्तृतीयं सवतं रत्नधेय मकुण्ठं स्वा-

स्यात्सुहृन्नाः तदृभवः पारिवर्तिकं व दात न संमदेभिर्दिन्द्रियेभिः
 पिबन्तं इति न होनाय क्षादिद्रुहनीयस्य सवनस्य क्रमु मतो
 विष्णुमतो वाजवतो बृहस्पतिवतो विश्वेदेव्यावतः समः समदाः
 प्रातरस्तगा अग्नत सं माध्यंदिना सं मिदा तमा स्तेषां समु
 क्षितानां गौर इव प्रणा ह्या वृषा य स्वा यूया बाहुभ्यामुपयात
 हरिभ्यां प्रमृध्या शिप्रे निव्युध्य क्रजी विनिम्रे अस्मे तीव्रा आ
 शीर्वतः प्रार्थता इह य सोमास्तां जुषतां वेदुर्पिबतु सोमं
 होत र्यज। तृतीयस्य सवनस्य प्रार्थितान्या यु इयजामहं
 इहावरुणा सुतपाविमं सुतं धर्मो गं पिबतं स्तुतव्रता। युवो र-
 थो अध्वरे देवकी तये प्रतिस्वसरमुपयाति पीतया ईवो। सो-
 मस्याग्ने वीहीवो॥ द्विर्गोजः। सन्नेषु नरांशं सेषु सवनपुरो
 क्षाशयिं डाङ्कृता स्वेभ्यः पितृभ्यः स्वस्य च मसस्य दक्षिणावृत।
 अत्र पितरौ मादयध्वं यथा भागमाव पायध्वं इति यज्ञोपवीती-
 त्येव सव्यावृत आहनीध्री चिंगवा हविरुच्छिष्टं प्रा इयाचस्य
 स्रद्धः प्रसर्पति। स्वावित्रेण गृह्ण। अग्नदेवः सविता वंडोनु

न इदानीमह उपवाच्यो नृभिः। वियो रत्ना ब्रजति मानवेभ्यः
 श्रेष्ठानो अत्र त्रविणं यथा दधौ श होता यक्षदेवः सविता ~~सुवतां~~
~~मदंतां वेतु पिबतु~~ रं परामीमांसा विषत्पराधशंसं सुसा-
 वित्रमासा विषदस्मे सुवते यजमानाय कर्देवं देवः सविता सुवतां
 मदंतां वेतु पिबतु सोमं होतयज। अचानुयाजादि देवं बहिर्दि-
 त्यादि सूक्तवाक्ये विशेवः। अग्निमहीता रमरुणीतायं सुव-
 न्यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोलो शा नृहृन्नन्नय आज्यं गृ-
 ह्णन्तो मायाज्यं बध्नन्नन्नय धावां सुवन्निद्राय सोमं भृज-
 न्हरिभ्यां धानाः सूपस्था अद्य देवो वनस्यति रजवदन्नय आ-
 ज्येन सोमायाज्येन गन्तये धावां वेनेन्द्राय सोमेन हृदिभ्यां
 धानाभिर्दधन्तं मेदस्तः प्रति पचताग्रहीदनी वृधत पुरोक्ता शै-
 रयाभिर्द्रुः सोमं गवाश्चिरं यवाश्चिरं तीव्रांतं बहुरमध्यमुवाच

मदाहो द्विमदौ आनतु वी वृक्षधतां गूषैस्त्वा मयैव आये
नरक्षीणां न पादवृणीयं सुन्वत्यजमानो बहुभ्य आसंगये
भ्यः । दाषमे देवेषु वसुवाय्यै यक्षयत इति ताया देवा देवदा-
नान्यदुस्तान्यस्मा आचशास्वां च गुरस्वेवितश्नडात
रसि नद्रवाच्याय प्रवितो मानुषः सूक्तवाकायसूक्ता श्रू-
हि । अथ हार्येजिनं । अथाः सोममस्तमिंद्राप्रयाहिमन्याणी
जय्यासुरणं गृहेते । यन्नाथस्य बृहतो ध्यानं विमोचनं वा-
जिनो दक्षिणावो ३ । धाना सोमाना मिंद्रा द्यवि द्वि च पिबथ
व बद्धांते हरीधाना उपस्र जीषजिघ्रतामारथ चर्षणे सिंचस्व
यत्रापृच्छा द्विषन्पत्नी स्वामी मदया इत्यस्मिन् सुन्वति यजमाने
कस्मै किमरास्थाः सुष्टु सूर्य यज्ञस्यागुर उदुचं यज्ञदनीग-
मतो तो तथा श्रद्धोतयजि । हृदि स्तस्ते हार्येजिनस्व स्तुतस्तोम-

२१
 त्वं शान्तो बभूवस्येष्टयजुषो यो भक्षो गोस निरश्वसनिस्तस्य
 त उपहृतस्योपहृतो ब्रह्मयामि। प्राण ब्रह्मणं। होत्र कैस्मा र्धं कृष्या-
 द्वारा निष्क्रमणं। आ ग्रीधायै सृष्ट्या ज्याहुतीर्जुहोति।
 अयं सीत इंदुरिंद्रं देधादयं विप्रो वाचमर्चयन्नियच्छन्द।
 अयं कस्यचिद्गृह्णादनीके सोमो राजानं सरवायं विष-
 धात्स्वाहा॥ इदं राधो ^{सोमय} अग्निना दत्तमागा इशो भर्गः
 सह ओजो बभूव॥ दीधायि तावत् शतशारदायु प्रतिगृ-
 णामि महते वीर्ययि स्वाहा॥ आहवनीये षट् शकलान-
 २या दधाति। देव कृतस्यै नस्यो वयज नमासि स्वाहा। पित्र-
 कृतस्यै नस्यो-हा। मनुष्य कृतस्यै-हा। आत्म कृतस्यै न-हा।
 रात्रौ नस्यो वयं स्वाहा॥ यद्वा ^{देवा} इह कुमजिह्वया युरम तस्य
 प्रयुती देव हलनं। अरावा यो नो अनि दुच्छुनायते तास्मि

न्तर्दना वसाको निधेनन स्वाहा । द्रोणकलशाद्याना गृहीत्वा
 वेक्षेन्नान्नायुयि स्थामां पूरयत पूजयां च धर्मेन च । इन्द्रस्य
 कामदुद्या रथाः कामान्मे दुग्धं प्रजां च पशून् इव । तूष्णीं
 मवधाय परिधि प्रास्ये युस्तीर्थं देशमागत्य च मालिन
 दाकधनोदकशोषेण दुर्विः संप्रोक्षन्मायचमत्येवानीय
 स्वस्य चमसस्य पश्चादुपविश्य स्वचमसोक्तेन दक्षिणं
 प्राणिभिस्त्रिविधं दक्षिणमात्मनः पर्युक्षेत्तस्य व्यैव प्रदक्षि
 णं स्वधा पित्रे स्वधा पितामहाय स्वधा प्रपितामहाय इति
 त्रिभिर्मंत्रैः । अथ दक्षिणान्याणींश्चमसेषु अवधाय । अ-
 प्सु धूतस्य देवस्यो मते मतिं विदेत् । नृभिः स्तुतस्य स्तुत
 स्तोमस्य शस्तो नृथस्येष्टयजुषो यो भूक्तो यागो स वि
 नश्वसति तस्यैत उर्वहूतस्योर्वहूतो भक्षयामीति प्राणभक्ष

नमः। यत्र अंशोत्तापप्रक्षी इमुतस्वसो दोदतरदव्यस्य
 त्रतस्य ये। महासाजान इशतं अति वां सूर उदिते मित्रं
 पीषे वरुणं। अयं गणं विशादस्यो इत्याया हिरण्ययामा-
 रियमेककाय शंखस्य। इयं विप्रामे धक्का तयां इशो सावां
 तस्याम देववरुण त मित्रसूरि विस्सह इयं स्व इच धी-
 महो इतिः उच्यं वा चीति शनवाजपता ये इयजामह आ-
 यातं मित्रावरुणानुधा मे वा ह्यी न रा वातं सोम मृतावयो
 सोमस्या गते वी हि वैषट् द्विर्वा गो जय पूर्वव दक्षः अध्व-
 र्यु मुप ह्वयस्व। यमस्य द्विर्वा दयति। ततो होता दिचमसा
 तं तंचमसि नमध्वर्युं चोप ह्वय द्विर्वा दयति। प्रशास्तः प्रस्तु-
 होत्युक्ते सर्व तेति प्रत्याह इति दक्षिणावृत्ता दक्षिणे नो हु-
 वरीमपरया द्वारा निष्क्रम्योक्तं स भिमुखो विनयति। अ-
 ग्र्येण शालं न्यिन्ना प्रादुर्बो भूत्वा अग्नयः स गरा इति

माहं प्रजां वरा-अपीथ। आत्मनो मुखं रजमसां सिंचति
 निर्विकमुदकं। अच्छायं वो मरुतः श्लोकं दातुच्छाविष्णुं
 निर्विक्रुपामर्षेभिः। उत प्रजायै गृणते वयो धुर्युयं पा-नः५
 रातयानि मृशंति। अग्नीध्रीये दधि द्रवसान्प्राश्य। द
 दिक्का ~~वो~~ अ-वत। अथ सरव्यानि विस्तृजंते। उन्ना
 कुर्वी युवा ना सत्या दा धर्मं या त्पत्नी। पति सत्यस्य
 धर्म्या वि सरव्यानि विस्तृजामहे। होत्रा प्रायश्चित्ते क्रि-
 यमाणे अन्वारंनं कुर्यात्५ इति मैत्रा बहुणा प्रयो
 गरसमाप्तः॥

41

17th Nov 1961

14

मैत्रावङ्गप्रयोगः